

Tjänsteutlåtande

Utfärdat 2020-06-04

Diarienummer 3714/20

Handläggare

Åse Fredrikson, Peter Norling

Telefon:031-368 26 04

E-post: ase.fredrikson@trafikkontoret.goteborg.se

Svar på motion av Bosse Parbring (MP) och Karin Pleijel (MP) om skolskjuts för elever i grundsärskola

Förslag till beslut

I trafiknämnden

1. Trafiknämnden tillstyrker motion handling 2020 nr 137 att kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.
2. Trafiknämnden översänder trafikkontorets tjänsteutlåtande till kommunstyrelsen som trafiknämndens eget yttrande.
3. Trafiknämnden justerar ärendet omedelbart.

Sammanfattning

Stadsledningskontoret har i ett remissförfarande till trafiknämnden översänt motion av Bosse Parbring (MP) och Karin Pleijel (MP) om skolskjuts för elever i grundsärskolan, Handling 2020 nr 137. I motionen föreslås kommunfullmäktige besluta:

1. Kommunstyrelsen ges i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.

Trafikkontorets bedömning är att det finns ett flertal aspekter på frågan som förstärker att barns resor, till och från fritidshem i samband med skoldagen, bör hanteras så snarligt skolskjuts som möjligt. Det rör sig om bättre möjlighet att anpassa resan utifrån barnets behov, mindre administration för såväl vårdnadshavare som för myndighet samt ökad begriplighet genom att resan alltid utförs utifrån samma förutsättningar och regelverk.

Trafikkontoret ser därför positivt på att frågan utreds med ansatsen att skolskjuts även ska inkludera resor till och från fritidshem. Trafiknämnden föreslås därför tillstyrka motionen.

Remissen ska besvaras senast 2020-08-28.

Bedömning ur ekonomisk dimension

Oavsett om resor till och från fritidshem betraktas som skolskjuts eller färdtjänst är det en kostnad som kvarstår för staden som helhet, oavsett om det ligger inom grundskolnämndens eller trafiknämndens ansvar och budget.

Bedömningen är att de ekonomiska effekterna inte är alltför omfattande om resor till och från fritidshem utförs inom ramen för skolskjuts istället för som färdtjänst. Det främsta argumentet för ändring utgår från barnets bästa, där det i motionen framgår att vissa familjesituationer har gått till det sämre sedan resor till och från fritidshem blev färdtjänst istället för skolskjuts. Om en ändring kan förändra denna situationen kan det vara gynnsamt utifrån ett samhällsekonomiskt perspektiv, då det kan ge påverkan på omfattning av förvärvsarbete.

Bedömning ur ekologisk dimension

I flera fall har det varit omöjligt för barn att genomföra färdtjänstresa till fritidshem med andra personer i fordonet, eftersom barn med behov av förutsägbarhet och struktur inte har kunnat åka tillsammans med okända människor som varierat från dag till dag. De har därför skickat in en ansökan om undantag från samplanerade resor, vilket innebär att de enligt tillstånd för färdtjänst får resa ensamma i fordonet med föraren från bostaden till fritidshemmet.

Ett antagande är att möjlighet att resa tillsammans med andra resenärer är högre vid skolskjuts än vid färdtjänstresa för barn som går i grundsärskola. Vid skolskjuts blir kontinuiteten bättre eftersom samma förare kan köra samma barn som ska till samma adress varje dag. En sådan resa är möjlig för fler barn att genomföra och behov av att resa ensam i fordonet blir inte lika omfattande i antal. Ur en miljöaspekt är skolskjuts som resform till och från fritidshem bättre, då högre grad av samplanering påverkar utsläpp på ett positivt sätt.

Bedömning ur social dimension

Med barnets bästa som utgångspunkt bedömer trafikkontoret att skolskjuts är en bättre resform än färdtjänst när det gäller resor till och från fritidshem. Servicegraden mellan skolskjuts och färdtjänst skiljer sig. Skolskjuts ger bättre förutsättningar avseende trygghet och förutsägbarhet när det gäller resa till och från fritidshem, jämfört med en resa med färdtjänst som har mer begränsade möjligheter när det gäller anpassning av resa till individens behov.

Om resor till och från fritidshem utförs som skolskjuts kan det minska antalet myndighetskontakter för vårdnadshavare, och ansöknings- och prövningsprocess av ytterligare en myndighet kan undvikas. Grundskoleförvaltningen har redan de uppgifter som krävs för att bevilja ett barn skolskjuts, och kan troligen använda underlaget för bedömning om resor till och från fritidshemsverksamhet. Ur ett stadenperspektiv bör det vara ett mer effektivt sätt att nyttja resurser.

Förhållande till styrande dokument

I Göteborgs stads reglemente framgår att trafiknämnden har till uppgift att ombesörja kommunens färdtjänst och riksfärdtjänst samt att i förekommande fall samordna samhällsbetalda resor. Trafikkontoret utför idag skolskjuts på uppdrag av grundskoleförvaltningen, där uppdragsgivaren faktureras trafik kostnad samt en administrativ avgift.

Bilagor

1. Motion av Bosse Parbring (MP) och Karin Pleijel (MP) om skolskjuts för elever i grundsärskolan, Handling 2020 nr 137

Ärendet

Stadsledningskontoret har i ett remissförfarande till trafiknämnden översänt motion av Bosse Parbring (MP) och Karin Pleijel (MP) om skolskjuts för elever i grundsärskolan, Handling 2020 nr 137. I motionen föreslås kommunfullmäktige besluta att ge kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att den inkluderar fritidshem.

Remissen ska besvaras senast 2020-08-28 och yttrande från trafikkontoret behöver därmed behandlas vid trafiknämndens sammanträde 2020-08-27.

Beskrivning av ärendet

I motion enligt handling 2020 nr 137 från Bosse Parbring (MP) och Karin Pleijel (MP) föreslås att elever i grundsärskolan ska ha rätt till skolskjuts, inte bara till och från skolan utan även till och från fritidshem, om det är en förutsättning för att de ska kunna delta i fritidshemsverksamhet. Även om fritidshem inte omfattas av skolplikt så är det något som MP vill att alla ska kunna ta del av om behovet finns.

I motionen ges kommunstyrelsen i uppdrag att utreda hur staden kan organisera skolskjuts för elever i grundsärskolan så att skolskjutsen inkluderar resa till fritidshem.

Bakgrund

Resor till fritidshem är sådana resor som går till fritidshem före skoldagens start och efter skoldagens slut. Resor till och från skolan ingår i skollagen där grundskolenämnden har ett ansvar att dessa tillgodoses. Resor till fritidshem är inte inom ramen för skollagen, men Göteborgs Stad har tidigare tillämpat regelverket för resor till fritidshem på samma sätt som skolskjuts, där trafikkontoret har utfört resan på uppdrag av stadsförvaltningarna, sedermera grundskoleförvaltningen.

Grundskolenämnden slutade från juni 2018 att bevilja skolskjuts när resan skedde till fritidshem före eller efter skoldagens slut. Initialt gällde detta tillkommande barn som ansökte om skolskjuts men från juni 2019 omfattas även barn som sedan tidigare haft skolskjuts för resor till och från fritidshem i samband med skoldagens början och slut. Färdtjänstberättigade barn och ungdomar hänvisas numera att resa med färdtjänst istället för skolskjuts. Före juni 2019 när resor till och från fritidshem bedömdes som skolskjuts, utförde trafiknämnden resorna på uppdrag av grundskoleförvaltningen som en del i den samlade skolskjutsverksamheten.

Utifrån resandestatistik bedöms det röra sig om cirka 210 barn som genomför drygt 40 000 färdtjänstresor per år till och från fritidshem.

Resor till skola för särskild undervisningsgrupp

Motionen anger särskilt elever i grundsärskolan som målgrupp för förslaget. Cirka 20 barn som beviljats färdtjänst och resor till och från fritidshem går i grundskola och inte i grundsärskola. Vissa av dessa barn har placering i särskild undervisningsgrupp (SU-grupp) utifrån individuellt behov av stöd och struktur.

Trafikkontoret anser att skolskjuts till fritidshem även bör inkludera särskild undervisningsgrupp i grundskola. Detta med anledning av att dessa barn bedöms ha samma eller närliggande behov som barn i grundsärskola, och bör få samma förutsättningar som elever i grundsärskola.

Lagstiftning och regelverk

Merparten av de barn som är i behov av att resa till och från fritidshem går i grundsärskola. En del av dessa barn har fritidshem på morgonen innan skolans start, en del har fritidshem på eftermiddagen efter skoldagen och en del har fritidshem på både morgonen och eftermiddagen. Enligt 11 kap §31 skollagen (2000:800) har elever i grundsärskola med offentlig huvudman rätt till kostnadsfri skolskjuts från en plats i anslutning till elevens hem till den plats där utbildningen bedrivs och tillbaka, om sådan skjuts behövs med hänsyn till färdvägens längd, trafikförhållanden, elevens funktionsnedsättning eller någon annan särskild omständighet.

Det finns inte reglerat i skollagen att resorna till och från fritidshem ska ingå i skolskjuts, men det finns heller inget som hindrar att kommunen möjliggör resor till och från fritidshem inom ramen för skolskjuts. Många stadsdelsförvaltningar och sedermera grundskoleförvaltningen utförde resor till och från fritidshem som skolskjuts innan 1 juni 2019.

Barn och ungdomar är den målgrupp som reser till och från fritidshem. Den ändring av resor till och från fritidshem som gjordes 2018 och 2019 har medfört skillnader i hur tjänsten har utförts. Framför allt är det inte säkert att alla som haft rätt att resa till och från fritidshem varit berättigade till färdtjänst då den prövningen görs utifrån en annan lagstiftning, lag om (1997:736) färdtjänst. Denna lagstiftning tar inte hänsyn till behov av själva resan, utan utgår från individens funktionsnedsättning utifrån omfattning och relation till förflyttning och förmåga att resa med allmänna kommunikationsmedel.

I skollag (2000:800) 14 kap 2§ framgår att fritidshemmet kompletterar utbildningen i grundsärskolan och särskilda utbildningsformer som skolplikt kan fullgöras i. Fritidshemmet ska stimulera elevernas utveckling och lärande samt erbjuda dem en meningsfull fritid och rekreation. Utbildningen ska utgå från en helhetssyn på eleven och elevens behov. Vidare anges att fritidshemmet ska främja allsidiga kontakter och social gemenskap.

Ansöknings- och beslutsförfarande

För att genomföra resor till och från fritidshem med färdtjänst är förutsättningen att barnet har ett tillstånd för färdtjänst. Har inte barnet ett sådant tillstånd behöver en ansökan samt ett medicinskt underlag skickas in. Därefter genomförs en prövning enligt lag (1997:736) om färdtjänst. Det medicinska underlaget ska styrka att den som söker färdtjänst har en varaktig funktionsnedsättning som medför väsentliga svårigheter att ta sig till och/eller resa med allmänna färdmedel. Handläggningstiden är cirka 5 veckor efter att samtliga handlingar har inkommit.

Vården har med sina resurser inte kunnat hantera efterfrågan av medicinska underlag, i samma takt som de har begärts in, vilket ibland har inneburit väntetider på flera månader. Om sökande får ett gynnande beslut om färdtjänst behöver trafikkontoret få in ett intyg från fritidshemmet för att ta ytterligare ett beslut om själva resorna till och från fritidshem, vilket är ett separat beslutsförfarande. Ansöknings- och beslutsprocessen medför arbete för vårdnadshavare samt vårdinrättningar. Det innebär även ett påslag av ärenden att utreda för de som ansvarar för prövningen av färdtjänst på trafikkontoret.

När det gäller rätt till färdtjänst finns det inte några särskilda regler för barn som går i grundsärskola. Ett tillstånd för färdtjänst regleras utifrån lagstiftning och rättslig praxis, där exempelvis enbart språk- och talsvårigheter inte behöver vara skäl att beviljas

färdtjänst, men kan vara skäl för att gå i grundsärskola. Detta kan innebära att en person som har rätt till grundsärskola inte får rätt till färdtjänst, och därmed inte resor till och från fritidshem. Även möjligheter till individuella anpassningar och servicenivåer skiljer sig när det gäller färdtjänst och skolskjuts, vilket beskrivs mer under rubrik *Servicenivåer*.

Trafikkontoret anser det vara mer organisatoriskt effektivt att de barn som går i grundsärskolan, och som är i behov av fritidshem, ska få resorna bedömda och tillgodosedda av skolskjuts genom beslut av grundskoleförvaltningen. Detta minskar extra administration inom staden, samt kan medföra minskad belastning inom vården samt för vårdnadshavare.

Servicenivåer

De servicenivåer som tillämpas inom utförandet av färdtjänst skiljer sig från servicenivåer avseende skolskjuts. Inom färdtjänst finns det tydligare ramar vad som är möjligt att få och inte få utifrån individens behov. Exempel på detta är att färdtjänst inte tillhandahåller fast förare, det vill säga att resor i största möjliga mån utförs av samma förare. Inom färdtjänst kan det vara olika förare vid varje resa. Detta kan i praktiken innebära att ett barn som är i behov av struktur och kontinuitet inte kan genomföra resan. Inom färdtjänsten sker även samplanering för alla typer av färdtjänstresenärer med olika typer av funktionshinder, såväl gamla som unga. Ett barn som ska resa till fritidshem kan alltså få resa ihop med en vuxen person med en funktionsnedsättning som är okänt för såväl föraren som för barnet.

Sett utifrån ett barnperspektiv är den servicegrad som medges i regelverk för skolskjuts mer anpassat utifrån de behov som många av de barn som går i grundsärskolan har, exempelvis avseende kontinuitet och förutsägbarhet. Tillhandahållande av fast förare med erfarenhet av barn samt samplaneringar där barn endast reser med andra barn kan vara viktiga förutsättningar för att vissa resors genomförande. Nedan tabell visar en bild av hur servicenivåer skiljer sig mellan färdtjänst och skolskjuts.

	Fast förare	Kan undantas samplanerade resor	Barn reser bara med barn	Barn reser med andra barn och vuxna	Resor till skola	Resor till fritidshem
Skolskjuts	Ja	Ja	Ja	Nej	Ja	Nej
Färdtjänst	Nej	Ja	Nej	Ja	Nej	Ja

Livsförhållanden

I inkommen motion framgår att vårdnadshavare och funktionsrättsorganisationer uppger att stadens hantering av skolskjuts för elever i grundsärskolan innebär stora svårigheter för en redan utsatt grupp. Det framgår vidare att vårdnadshavare till barn som beviljats färdtjänst för resor till och från fritidshem har fått gå ner i arbetstid då resorna inte har fungerat som tänkt. Som tidigare nämnts tillhandahåller färdtjänst inte fast förare, vilket är bekymmersamt för de barn som är i behov av kontinuitet.

Om barnen får åka skolskjuts istället för färdtjänst till och från fritidshem, blir det lättare för barnens vårdnadshavare att gå upp i arbetstid. Detta skulle främja samhället, inte

minst ur ett jämställdhetsperspektiv, då det statistiskt är vanligare att kvinnor går ner i arbetstid, enligt Statistikmyndigheten SCB (arbetskraftsundersökningarna AKU, publicerad i SCB jämställdhet, 2020).

Gynnsamt ur såväl samhällsperspektiv som för de individuella familjerna är om barnens vårdnadshavare har möjlighet att förvärvsarbeta. Formerna för barnens resor till och från fritidshem bör inte innebära en begränsning i omfattning av förvärvsarbete.

Omfattning och ekonomi

Det rör sig om ungefär 210 barn som går på grundsärskola och som har beviljats färdtjänst samt resor till och från fritidshem, och antal resor har uppskattats till cirka 40 000 enkelresor per år. Barns behov av resor till och från fritidshem föreligger oavsett vilken förvaltning som tar beslut om resorna eller står för kostnaden, och den kostnad som uppstår finns, oavsett huvudman, inom staden. Utifrån ett samhällsperspektiv finns alltså kostnaderna oavsett vem som står för resorna. Det kan förvisso skilja sig i kostnader när det gäller utförandet av resorna när det gäller färdtjänst i jämförelse med skolskjuts med grund i de olika servicenivåerna. Skillnaden bedöms utifrån antal berörda individer inte vara alltför omfattande.

Ingår resor till och från fritidshem i skolskjuts istället för färdtjänst kan det antas en viss besparing i form av administration och handläggning för trafikkontoret när det gäller ansöknings- och prövningsprocesser. Kostnaderna för trafikkontoret gällande personella resurser i handläggning kan förväntas minska i motsvarande grad som inkomna ärenden minskar.

Bedömningen är att de ekonomiska effekterna inte är alltför omfattande om resor till och från fritidshem utförs inom ramen för skolskjuts istället för som färdtjänst. Det som är främsta argument för ändring utgår ifrån barnets bästa, där det i motionen och genom förvaltningens kontakter med vårdnadshavare framgår att vissa familjesituationer har gått till det sämre sedan resor till och från fritidshem blev färdtjänst istället för skolskjuts.

Barnets bästa

Barnkonventionen blev lag i Sverige 1 januari 2020, vilket ytterligare motiverar barnets rätt att vara delaktig och förstå beslut som rör dem själva, vilket försvåras genom nuvarande förfarande. Det framgår tydligt i barnkonventionen att alla barn har rätt att leka och att utvecklas. Alla barn som går i grundsärskola har inte rätt till färdtjänst. Det kan i förlängningen påverka barns möjlighet att delta i verksamhet på fritidshem.

Trafikkontoret bedömer att de typer av resor som kan ge bäst service utifrån barnens behov av resa till och från skolan/fritidshemmet är skolskjuts. Med färdtjänst kommer barn att placeras med främmande vuxna och såväl resenärer som förare kan variera från gång till gång. Vid skolskjuts reser barn med andra barn och samma förare kan köra barnet vid varje resa.

Förvaltningens bedömning

Det är angeläget att barn i både grund- och grundsärskola ska ha möjlighet att delta i fritidshemsverksamhet. Resor till och från ett fritidshem behöver tillhandahållas och utformas så att dessa inte ska vara ett hinder för att ta del av den sociala gemenskap, den stimulans av utveckling och det lärande som ingår. Det är av vikt att dessa barn inte exkluderas eller diskrimineras i olika sammanhang. De ska därför ges lika villkor som barn utan funktionsnedsättning.

Trafikkontoret finner många argument till varför resor till och från fritidshem bör ingå i skolskjuts. Utifrån barnets perspektiv garanteras en kontinuitet som inte kan ges när resan utförs av färdtjänst. De barn som är i behov av kontinuitet och struktur genom fast förare ska kunna få det behovet tillgodosett, vilket idag inte är möjligt genom färdtjänst men däremot finns inom skolskjutsverksamhet. Ur barnperspektivet bör barn resa med barn vare sig det är till skola eller fritidshem.

Trafikkontorets bedömning är att en ändring så att resor till och från fritidshem ligger inom ramen för skolskjuts istället för inom färdtjänst skulle medföra att administrativa kostnader för trafikkontoret och vården minskar. Det medför även att vårdnadshavarna får en myndighetskontakt mindre att hantera avseende denna typ av resor.

Med en utgångspunkt från med barnets bästa i fokus gör trafikkontoret bedömningen att trafiknämnden ska tillstyrka motion av Bosse Parbring (MP) och Karin Pleijel (MP) om skolskjuts för elever i grundsärskola.

Peter Norling

Kristina Lindfors

Avdelningschef

Trafikdirektör